

Asia: VN/18223/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen tavoitteena on vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys. Pidätekö tavoitetta kannatettavana?

AKI-liitot ry pitää kannatettavana Suomen julkisen talouden tasapainottamista niin, että velkasuhde saadaan käännettyä laskuun. Absoluuttinen velan määrä ei kuitenkaan ole merkittävä, vaan sen suhde bruttokansantuotteeseen. Lisäksi on otettava huomioon se, että velan ottaminen on kannattavaa investointeihin, jos voidaan perustellusti olettaa, että investoinnit tuottavat enemmän kuin on velan hinta eli korko ja muut velanhoitomenot. Mikäli talouskasvu ylittää velanhoitomenot, velkaa on järkevä ottaa. Tämän vuoksi AKI-liitot ei pidä Suomen valtionvelan määrää yksiselitteisesti kielteisenä asiana.

Hallituksen esitysluonnoksessa eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta Suomen julkista taloutta pyritään vahvistamaan leikkaamalla evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkolle myönnettyä valtionrahoitusta. Tätä keinoa pidämme Suomen talouden kokonaisuuden kannalta huonona, sillä se johtaa kirkkojen yhteiskunnallisia tehtäviä koskevan rahoituksen jakautumiseen yksityisille henkilöille epätasaisesti sen mukaan, kuka palveluja milloinkin sattuu käyttämään. Valtionrahoituksen leikkauksen sijaan tulisi veroja korottaa sen verran, että maksurasitus jakautuisi väestössä tasaisesti.

Mitkä ovat mielestänne esityksen merkittävimmät vaikutukset?

Vaikuttaa siltä, että hallituksen esityksen tarkoituksena on muuttaa valtionrahoituksen ja palvelun kulloisenkin käyttäjän rahoitusosuuksien suhdetta. Tätä ei kuitenkaan ole kuvattu esityksessä, vaan esitystä perustellaan julkisen talouden tasapainottamisella. Koska yhteiskunnallisten tehtävien rahoitusvastuu siirtyy esityksen myötä – väliaikaisestikin – yksityisille, tulisi tämä nimenomaisesti

mainita esityksen myös esityksen tarkoituksena sekä kuvata huomattavasti nykyistä kattavammin esityksen vaikutuksenarvioinneissa.

Kirkkojen yhteiskunnallisten tehtävien rahoitus koostuu kahdesta elementistä, nimittäin valtionrahoituksesta ja julkisista maksuista. Kirkollisverolla ei ole mitään tekemistä kirkkojen yhteiskunnallisten tehtävien kanssa, koska sitä kerätään ainoastaan kirkkojen jäseniltä ja se on tarkoitettu muihin kuin kirkkojen yhteiskunnallisiin tehtäviin. Siksi leikkaukset kirkkojen valtionrahoitukseen johtavat kirkkojen yhteiskunnallisten tehtävien, erityisesti hautaustoimen, maksujen merkittävään korottamiseen. Nämä jakautuvat väestössä epätasaisesti sen mukaan, kuka milloinkin sattuu kuolemaan. Ottaen huomioon, että esitetty valtionrahoituksen leikkaus on väliaikainen, muodostuu tästä vuosina 2026 ja 2027 kuolevien omaisille vielä toinenkin epäyhdentäisyystekijä verrattuna muina vuosina kuolevien omaisiin.

Jatkovalmistelussa on tarpeen täydentää myös julkiseen talouteen ja/tai viranomaisten toimintaan kohdistuvien vaikutusten arviointia. Seurakunnat ovat itsenäisiä talousyksiköitä, jotka keräävät kirkollisveroa oman alueensa asukkailta. Sen arviointi, kohdistuvatko valtionrahoituksen leikkaukset samoihin seurakuntiin, joissa verotuotto kasvaa, puuttuu hallituksen esitysluonnoksesta kokonaan. On todennäköistä, että kirkollisverotuotot kasvavat nimenomaan suurissa kasvukeskuksissa, jossa väestöä kuolee suhteessa vähemmän kuin maaseutupaikkakunnilla, jossa kirkollisverotuotot puolestaan ovat omiaan alenemaan. Jatkovalmistelussa on syytä selvittää toimenpiteitä, joilla kirkollisveron kasvun ja valtionrahoituksen leikkauksen välisestä, mahdollisesti epäsuhtaisesta kohtaannosta johtuvat ongelmat voidaan välttää.

Mitä mieltä olette evankelis-luterilaisen kirkon valtionrahoitusta koskevasta ehdotuksesta, jonka mukaan rahoituksesta vähennettäisiin sekä vuonna 2026 että vuonna 2027 9,8 miljoonaa euroa.

AKI-liitot ry vastustaa esitystä. Pidämme kohtuuttomana sitä, että evankelis-luterilainen kirkko hoitaa valtiolle kuuluvia tehtäviä ja että valtio leikkaa näihin tehtäviin myönnettävää rahoitusta vähentämättä itse tehtäviä. Pidämme välttämättömänä, että esitykseen liitetään tasapainottavia toimia, mikäli kirkon valtionrahoituksen leikkausta ylipäättään toteutetaan.

Evankelis-luterilaisen kirkon valtionrahoitusta on jo aiempina vuosina leikattu merkittävästi. Ensin rahoituksen indeksikorotukset on jäädytetty vuosiksi 2024–2027 ja sen jälkeen rahoitusta on leikattu pysyvästi lähes 20 miljoonalla eurolla. Tämä on jo aiemmin muodostanut merkittävän korotuspaineen kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä perittäviin julkisiin maksuihin, erityisesti hautaustoimen maksuihin, ja nyt lausuttava esitys pahentaa tilannetta entisestään.

Kirkkojen yhteiskunnallisten tehtävien rahoitus koostuu kahdesta elementistä, nimittäin valtionrahoituksesta ja julkisista maksuista. Kirkollisverolla ei ole mitään tekemistä kirkkojen yhteiskunnallisten tehtävien kanssa, koska sitä kerätään ainoastaan kirkkojen jäseniltä ja se on tarkoitettu muihin kuin kirkkojen yhteiskunnallisiin tehtäviin. Kirkollisveroa ei siis voi käyttää kirkon yhteiskunnallisten tehtävien rahoitukseen. Tämän vuoksi kirkollisverokertymän muutoksia koskevat perustelut tulee poistaa hallituksen esityksestä.

Mitä mieltä olette ortodoksisen kirkon valtionavustusta koskevasta ehdotuksesta, jonka mukaan rahoituksesta vähennettäisiin sekä vuonna 2026 että vuonna 2027 200 000 euroa.

AKI-liitot ry vastustaa asiaa samoilla perusteilla kuin edellisessä kohdassa.

Onko teillä muita huomioita esityksestä?

Koska evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon valtionrahoitusta kirkkojen yhteiskunnallisiin tehtäviin edelleen leikataan, on vaarana, että mainittuja tehtäviä rahoitetaan osin vain kirkkojen jäsenten maksamaa kirkollisverosta. Tämä muodostaa merkittävän yhdenvertaisuusongelman, jossa kirkkojen jäseniä syrjitään näiden uskonnon perusteella. AKI-liitot ry katsoo, että tätä perusoikeusnäkökulmaa on hallituksen esitysluonnoksessa samoin kuin hallintovaliokunnan edellisessä mietinnössä (HaVM 44/2024 vp) käsitelty puutteellisesti, ja siksi on ehdottoman tärkeää, että eduskunta pyytää asiassa perustuslakivaliokunnan lausuntoa.

Koska näyttää siltä, että Suomen valtio ei ole riittävässä määrin sitoutunut takaamaan kirkkoille antamiensa yhteiskunnallisten tehtävien rahoitusta sillä tasolla, jolle se on aikanaan perustellusti säädetty (80 % tehtävien bruttokuluista, HE 250/2014 vp), on pikaisesti käynnistettävä eduskunnan hallintovaliokunnan perustelluksi katsoma selvitystyö (HaVM 44/2022 vp) valtion rahoituksen suhteesta evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin sekä ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen suhteesta ortodoksisen kirkon toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvityksen yhteydessä Suomen valtion on ryhdyttävä toimiin sen varmistamiseksi, että kirkkoille annettujen yhteiskunnallisten tehtävien rahoitus pystytään jatkossa takaamaan yhdenvertaisesti niin, että niihin ei käytetä vain kirkkojen jäsenten maksamaa kirkollisveroa. Tämä tarkoittaa sen selvittämistä, onko ylipäättään enää perusteltua, että evankelis-luterilaisen kirkon tehtävänä on hoitaa hautaustointia valtion puolesta. Yhteiskunnallisina tehtävinä hautausmaiden ylläpito ja hautaustoimi olisivat yhdenvertaisemmin toteutettavissa valtion, hyvinvointialueiden tai kuntien järjestämisvastuulla. Mikäli hautaustoimi jatkossakin säilyy evankelis-luterilaisella kirkon järjestämisvastuulla, tulee selvittää keinoja rahoituksen yhdenvertaiseen järjestämiseen, kuten Ruotsin mallin mukaiseen hautausveroon, jotka maksavat yhdenvertaisesti kaikki verovelvolliset luonnolliset henkilöt näiden uskontokunnasta riippumatta.

Mikäli valtio edelleen katsoo, että kirkkojen yhteiskunnallisten tehtävien rahoitukseen voisi käyttää kirkollisveroa, tulisi hautaustoimilakia muuttaa ja mahdollistaa perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 71/2002 vp) porrastaa hautausmaksut sen perusteella, kuinka kauan vainaja on elämänsä aikana ollut kirkon jäsen. Tällöin olisi ilman yhdenvertaisuusongelmia mahdollista käyttää hautaustoimen rahoitukseen myös vain kirkon jäsenten maksamaa kirkollisveroa, kun se kohdistuisi hautauskuluihin sillä perusteella, että vainaja on aikanaan itse maksanut kirkollisveroa ja sitä kautta osallistunut hautaustoimen rahoitukseen.

Junni Jussi
AKI-liitot ry